

Чебаненко Іван Ілліч

На розширенні мінерально-сировинної бази України, відкритті та дослідженні нових нафтових і газових родовищ зосереджує свою увагу і Іван Ілліч Чебаненко - відомий український вчений геолог-тектоніст, академік Національної академії наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Народився він 31 березня 1925 року у с. Матвіївка. Після закінчення середньої школи служив у лавах Радянської армії. А у 1953 році, будучи вже випускником геологічного факультету Одеського університету, працював геологом у Донбасі. Потім було навчання в аспірантурі Інституту геологічних наук, де 1958 року отримав науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук. З вагомим багажем теоретичних знань Іван Ілліч був відряджений до Чехословаччини, де брав участь у пошуках уранових родовищ.

Із жовтня 1960 року доля Івана Ілліча Чебаненка пов'язана з Інститутом геологічних наук, де трудився науковим співробітником (1960-1972), першим заступником директора з наукової роботи (1972-1973, 1975-1978), завідувачем лабораторії (1973-1975), завідувачем відділу геотектоніки з 1978р. У ці роки він досягає значних здобутків, серед яких – роботи з геології Донецького кам'яновугільного басейну, геологічної будови й рудоносності окремих районів Чеського кристалічного масиву.

Іван Ілліч досліджує проблеми утворення планетарних розломів і складчастих деформацій земної кулі і висвітлює їх у монографіях, що принесли йому широку відомість: «Основные закономерности разломной тектоники земной коры» (1963), «Проблемы складчатых поясов земной коры (в свете блоковой тектоники)» (1964), «Розломна тектоніка України» (1966), «Розломи Землі» (1969).

Іван Ілліч Чебаненко став першим у світі вченим, який склав карти розломів континентів і океанів, що дозволили зробити висновок про існування закономірної мережі (сітки) розломів літосфери Землі. Цей висновок повністю підтвердився

фотозйомками поверхні Землі, що були зроблені із супутників. Тож без перебільшення можна сказати, що Іван Ілліч зробив суттєвий прорив у геологічній науці!

Результати цих фундаментальних досліджень вченого також започаткували новий науковий напрям у геології – учення про планетарні розломи літосфери Землі. Саме воно стало основою для формування принципово нових понять про структуру земної кори і розломно-блокову тектоніку, що формують сучасні уявлення про тектоніку літосферних плит.

Багато сил Іван Ілліч віддає розробці вихідних теоретичних основ геотектоніки, питань взаємодії сил гравітаційного стиснення і фізико-хімічного розвитку речовин матеріальних мас Землі на фоні її ротаційної динаміки.

Більше п'ятнадцяти років наукова діяльність вченого спрямована на теоретичне і практичне обґрунтування зв'язку нафтових і газових родовищ із зонами глибинних розломів земної кори. Слід відзначити, що він виходить із теорії про можливість надходження з надр Землі також і нафтових вуглеводнів неорганічного походження. І самовіддана робота у цьому пріоритетному науковому напрямку ознаменувалася успіхом. За участь у відкритті (на основі неорганічної гіпотези) принципового нового об'єкту пошуків родовищ нафти і газу, як джерела розширення паливно-енергетичної бази України, Іван Ілліч Чебаненко і група його однодумців були відзначені у 1992 році Державною премією України в галузі науки і техніки.

Активна участь Івана Ілліча у науково-організаційній роботі Інституту геологічних наук Національної академії наук України, міжреспубліканської наукової ради, науково-методичної ради при товаристві «Знання», а сьогодні – багатьох фахових рад свідчать про творчий потенціал та організаторські здібності вченого.

Іван Ілліч Чебаненко – автор понад 220 наукових публікацій, у тому числі 15 монографій.

Велику увагу ювіляр приділяє підготовці фахівців високої кваліфікації, тим самим зміцнюючи вітчизняний науковий кадровий потенціал.